

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A ZALA MEGYEI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2006. JÚNIUS 21-22.

A látogatáson¹ a Helsinki Bizottság részéről Dr. Jelencsics Zsuzsa (orvos-jogász), Dr. Fazekas Tamás (ügyvéd), Szegedi Tamás (szociológus), Dr. Tóth Balázs (jogász), Dr. Németh Nóra (ügyvédjelölt) vett részt. Az intézet részéről a Bizottság képviselőit a parancsnok fogadta, aki biztosította a megfigyelés alapvető feltételeit.

A Zala Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 1909-ban történt alapítása óta fogva tartást megvalósító intézetként működik, fő feladata a megyében elrendelt előzetes letartóztatások foganatosítása. Az intézetben ennek megfelelően arányaiban kétszer több az előzetes letartóztatása hatálya alatt álló fogvatartottak száma, mint a jogerős büntetést töltő elítélteké. Az Intézetben elvileg fegyház- börtön-fogház végrehajtási fokozat szerint lehet elhelyezni a fogvatartottakat, azonban a gyakorlatban a fentiek miatt csak fogház és börtön fokozatú elítéltek vannak az intézetben. Az intézet egy objektumból áll. Az intézetben külön szállító zárka és 2005 óta különleges biztonságu zárka is működik. Az intézetben 1972 óta több korszerűsítő felújítás történt, 1999-től a felújítási munkálatok folyamatosak (több tízmilliós beruházás történt az írásban adott kimutatás szerint), ennek eredményeként ma már minden zárkában parafa fallal és ajtóval körbezárt WC fülke van. Az intézetben női fogvatartottakat is elhelyeznek, akik elsősorban előzetes letartóztatás alatt álló, illetve szabálysértési őrizetben, elzárásban lévő hölgyek közül kerülnek ki.

A BVOP az egyedi, nevesített problémákon túl a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy egyrészt a tapasztalt problémákra az intézet rögtön megoldást talált a látogatást követően (dohányzók-nem-dohányzók elkülönítése, étrend módosítása), a zsúfoltságból fakadó egyéb problémák kezelése pedig intézeti feladat és hatáskör (fürdés, telefonálás, gyakorisága, időtartama, telefon tarifák, stb.), illetve az Országos Parancsnokság is feladatának tekinti olyan általános intézkedések meghozatalát, melyek hozzájárulhatnak a problémák enyhítéséhez. Azonban utóbbi esetekben egyedi országos parancsnoki intézkedés nem indokolt.

Létszám adatok

Az intézet teljes befogadó képessége **85 fő**, az intézetben fogvatartottak tényleges száma a látogatás napján 122 fő volt, ez **144%**-os telítettséget jelent. A 122 főből 121 férfi és 1 nő fogvatartott. A parancsnok elmondása szerint az átlagos telítettség az elmúlt egy évben **140-150%** között alakult.

A parancsnok tájékoztatása szerint a fogvatartottak elhelyezését igyekeznek úgy megoldani, hogy az előzetes letartóztatásban lévők, akiknek a mozgásuk korlátozottabb, tágasabb zárkába kerüljenek, míg a jogerős büntetést töltő elítéltek, akik a börtön-fogház fokozat szabályai szerint nagyobb szabadságot élveznek kisebb zárkákba kerülnek. A megfigyelők tapasztalata szerint ez a törekvés az intézet fizikai adottságai miatt nem érzékelhető, az előzetes zárkák nagy létszámú kis alapterületű zárkák, amelyek tágasnak egyáltalán nem mondhatók, átlagos a 12-fős zárka, ahol minimum 9-10 fogvatartott van elhelyezve, az egy főre jutó terület azonban olyan kicsi, hogy még így adott esetben 2 plusz hely mellet sem valósul meg a jogszabályi minimum.

¹ A Magyar Helsinki Bizottság 2006. évi börtönmegfigyelő programja az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg.

A parancsnok úr tájékoztatása szerint: a fogvatartottak egyes kategóriáira vonatkozó adatok, a látogatás napján rögzített adatok voltak. A legkisebb egy főre jutó mozgástér pontos számításán alapult, az ténylegesen 2. 27 m² volt.

A megfigyelők a számszaki adatokat természetesen nem vitatják, azonban a jelentés a zárkákban történő személyes megfigyelés, a ténylegesen látottak, az átélt közvetlen benyomások alapján készült.

A személyzet létszáma a következő szerint alakul. Összesen 91 fő alkalmazott van, ez kb. **1:2 (személyzet/fogvatartott) arányt** jelent, ami különösen kedvező magyar viszonylatban. Ebből 6 fő vezető beosztású alkalmazott (parancsnok és osztályvezetők), 27 fő képezi az irodai személyzetet, **48 fő az őrszemélyzet**. Az egészségügyi személyzet vonatkozásában: **2 orvos** nyújt rendszeresen egészségügyi szolgáltatást (1 általános orvos és egy fogorvos), és **2 ápolót** alkalmaznak. Ezen kívül van 4 fő részmunkaidős alkalmazott (lelkész, ügykezelő, biztonsági technikus).

A fogvatartottak egyes kategóriára vonatkozóan a következő adatokat ismertük meg

Végrehajtási fokozat szerint (A látogatást megelőző napi adatok)

Fegyház: 0

Börtön: 26 fő

Fogház: 10 fő

Előzetes letartóztatottak száma: 67 fő

Biztonsági fokozat szerint

1.:8 fő

2.:34 fő

3.:83 fő

4.:0 fő

Specifikus csoportok szerint

Drogprevenciós részleg: -

Gyógyító-nevelő csoport: -

Átmeneti csoport: -

Enyhébb végrehajtási szabályok alatt állók: 7 fő

Külföldi: 14 fő, állampolgárságuk vegyes, a legnagyobb számú rész román, illetve délvidéki fogvatartott.

Különleges biztonságú zárka: van

Fizikai körülmények

Zsúfoltság

A parancsnok tájékoztatása szerint 4 zárkában 18 főnek tudják biztosítani a jogszabályban előírt mozgástérrel, míg 15 zárkában 104 fő részére nem tudják azt biztosítani. A legkisebb egy főre jutó mozgástér a parancsnoki tájékoztatása szerint 2,27 négyzetméter, a megfigyelők számára néhány zárkában ez ennél jóval kevesebbnek tűnt, azon 12 fős zárkákban, ahol 10-en vannak elhelyezve, a szabad mozgástér becslés alapján legfeljebb 1.5 m².

A zsúfoltság ellenére az ezzel kapcsolatos közvetlen panaszok száma relatíve alacsony volt. A nyári rendkívüli hőség miatt, azonban a zsúfoltság a megfigyelők véleménye és személyes tapasztalata

szerint fokozott problémát jelent, hiszen a 10-12 fős zárkában, a fogvatartottak létszámuknál fogva, még jobban felfűtik a már, amúgy is elviselhetetlenül meleg zárkákat. A személyzet annyiban próbálja enyhíteni a hőség okozta nehézségeket, hogy a „tátika” lehajtásához minden esetben hozzájárulnak.

A parancsnok írásbeli válaszában közölte, hogy továbbra is szükségesnek tartja, hogy a zárkaajtók tátika nyílásait a nagy melegre való tekintettel nyissuk a fogvatartottak részére. Az intézet zárkaínak elhelyezkedése és darabszáma nem teszi lehetővé azt, hogy a bűntársak ne kerüljenek egymással szemben lévő zárkába. Ebből kifolyólag szükségesnek az is, hogy azok továbbra is váltott oldalon legyenek nyitva, így biztosítva az elkülönítési szabályok betartását, amit az eljáró hatóság rendel el.

A megfigyelők meggyőződése szerint mindez nem lehet megoldás a fenti problémára. Az adott időjárási körülmények mellett, - figyelembe véve a régi építésű intézet fizikai adottságait és így azt, hogy a zárkák egyáltalán nem szellőznek - minden lehetőséget meg kell ragadni a zárkában uralkodó hőség és levegőtlenység megszüntetésére. Az pedig, hogy az "esetlegesen" egymással szemben elhelyezett bűntársak "esetlegesen" kommunikálhatnak egymással a nyitott tátikákon keresztül túlzó általánosítása a problémának.

Befogadás, zárkák, fizikai körülmények

Befogadás

Befogadáskor minden fogvatartottat írásban tájékoztatnak a jogaikról. A külföldi fogvatartottak esetében befogadáskor tolmácsot hívnak, sürgős esetben az intézet adott nyelvet beszélő munkatársa jár el. A befogadáskor az orvosi vizsgálat mindig megtörténik, akkor is, ha az illetőt átszállították másik intézetből. Ennek során orvosi szakvéleményt adnak arról is, hogy a fogvatartott munkába állítható-e, s ha igen, milyen típusúba.

Zárkák

A természetes fény a zárkában elegendő, panasz inkább a mesterséges fényt biztosító neoncsövekre érkezett, ami a fogvatartottak elmondása szerint nagyon károsítja a szemüket.

A zárkában, a rendkívüli hőségben állt a levegő, sok helyen a megfigyelők által bent töltött pár perc is elviselhetetlen volt a rekkenő hőségben. A meleg csökkentésére az egyedüli segítség az úgy nevezett tátikák nyitva tartása, amit azonban az őrség biztonsági okokból csak egy-egy oldalon felváltva enged 45 percig, majd megcserélik az oldalakat. Az általunk eddig tapasztalttól eltérően azonban a dohányzó zárkában nem volt kellemetlen szag. A fogvatartottak nagyon ügyelnek a zárka tisztaságára, amely a zárkák többségében szembetűnő volt. A folyosók, egyéb helyiségek tisztasága az átlagnak megfelelő volt.

Az intézetben egy magánzárka van, állapota kielégítő.

A szállítózárka sötét és rossz szellőzésű. Az egyik itt tartózkodó fogvatartott elmondás szerint csak három napja tudnak normálisan tévézni.

A dohányzó zárkában felmerült olyan igény, hogy az ablakban dohányozhassanak, mivel így az amúgy kis alapterületű zárkát nem szennyeznék annyira, a felügyelet azonban ezt nem engedélyezi, leparancsolja őket az ablakból minősíthetetlen hangnemben. A parancsnok úr tájékoztatása szerint ez szükségszerű, mivel a fogvatartottak az ablakban ülést az egymással való kommunikációra használják fel. Panasz érkezett arra is, hogy hiába kérnek tisztítószert a zárka tisztán tartásához nem kapnak.

A parancsnok írásos válaszában foglaltak szerint a fogvatartottak tisztítószerezellel történő ellátása a Házirend 1.rész II. fejezete alapján minden páros héten szerdán 08.30-10.00 között a körletszemle napján kerül végrehajtásra. Szükség esetén a felügyelet külön ad ki tisztítószert a zárkák és egyéb helyiségek tisztántartására a fogvatartottak részére.

A megfigyelők a látogatás alkalmával a fenti rendszerről nem szereztek tudomást, a fogvatartottaktól azonban több panasz is érkezett a tisztítószer hiányáról.

Érkezett panasz arra is, hogy a ruhákat nem tehetik a szekrénybe, csak a szekrény tetejére, és így a dohányzó zárkákban a frissen kimosott ruhák azonnal átveszik a füstszagot, ez a dolgozók zárkájában, ahol a dohányzók, nem dohányzók együtt vannak elhelyezve különösen problémás, és konfliktusforrás lehet. Probléma volt az is, hogy a ruhák szárításához a börtönben rendszeresített eszközökön kívül egyéb alkalmatosságot nem lehet használni.

A ruházat elhelyezését a Házi rend „Záró rendelkezések” részében 13. sz. melléklet „Zárkarend kialakítás” címszó alatt tartalmazza. Ebben a részben meghatározásra került, hogy egy rend ruha összehajtva a zárkaszekrény tetején legyen elhelyezve.

A megfigyelők szerint ez nem lehet válasz a problémára, indokolatlan rendelkezés, ami rengeteg konfliktus forrása lehet. Semmilyen logikus magyarázat nincs arra, hogy egy 10-12 személyes dohányzó zárkában a frissen mosott ruhát miért kell a „dohányos” légtérben tárolni. Különösen súlyos probléma lehet ez az ún. dolgozó zárkában, ahol ott jártunkkor dohányzó és nem dohányzó együtt volt elhelyezve.

Ágyneműk

Az ágyneműket kéthetente cserélik, nem hangzott el panasz azok higiénia állapotával kapcsolatban. Az intézet szerződés alapján bérmosásban mosat.

Az intézeten és a körleten beüli mozgás keretei, zárkaajtók nyitva tartásának rendje

A zárkaajtókat a házi rend szerint tartják nyitva, reggel 8 órától 18 óráig.

Komoly problémát jelent az intézeten belüli mozgással kapcsolatban, hogy ugyanazon szinten, adott esetben ugyanazon a folyosón együtt vannak elhelyezve a különböző fokozatban lévő fogvatartottak, sőt az előzetes letartóztatás hatálya alatt lévő is. A fogház fogvatartottak számára semmivel sem kedvezőbbek az intézeten belüli mozgás lehetőségei, mint a börtönfokozatban lévőké. Nem csak az intézet területén nem járhatnak szabadon a fogházasok, amire a Bv. tvr. alapján joguk lenne (28. § (2) c) pont), hanem még a saját körletfolyosójukon sem, mert az egyes fokozatok körletei is rácsokkal vannak elválasztva az elkülönítési szabályok miatt.

A parancsnok válasza szerint a különböző fokozatú fogvatartottak elkülönítése a zárkaajtók zárva tartásával (előzetesek), illetve körletrészek lezárásával megoldott. Fogház fokozatú elítéltek csak az átszállításáig tartózkodnak az intézetben. Az intézetben nincs olyan terület, ahol elítéltek szabadon mozoghatnak, mivel a felügyeletüket folyamatosan biztosítani nem tudnak.

Az elkülönítési szabályok, ily módon való alkalmazása jogszabályba ütközik, semmiféle magyarázat nem lehet rá. A megfigyelők véleménye szerint mivel fogház fokozatú elítéltek egyébként is csak a szállítás ideje alatt tartózkodnak az intézetben, illetve az intézetnek, mint megyei központi intézetnek egyik fő feladata épp a szállítás alatt lévő fogvatartottak elhelyezése, célszerű lenne egy szállító körlet kialakítása, ahol a jogszabályban előírtakat az intézet biztosítani tudná. Másrészt a munkaerő szervezési probléma a fogház fokozatú fogvatartottak folyamatos felügyeletének ellátásával kapcsolatban nem szolgálhat indokul a jogszabálysértéshez.

A megfigyelők véleménye szerint még ennél is nagyobb probléma, hogy a férfi és női fogvatartottak nemcsak, hogy egy szinten, de egy folyosón egymás melletti zárkában vannak elhelyezve. Bár a látogatásunk napján ez csak egy, előzetes letartóztatás alatt álló hölgyet érintett, véleményünk szerint ezen az áldatlan állapoton haladéktalanul változtatni kell, ugyanis az elkülönítési szabályok szigorú betartása oda vezet a nevezett fogvatartott kapcsán, hogy teljes elkülönítésben kényszerül élni, miközben a férfi börtönökre jellemző zajokat természetesen folyamatosan beszűrődnek az ő zárkájába is.

A parancsnoki válasz értelmében a telítettség miatt külön „női” szintet nem lehet kialakítani.

A megfigyelők álláspontja ebben a kérdésben egyértelmű: ha az intézet nem tudja biztosítani a női fogvatartottak elhelyezésének jogszabályban előírt feltételeit, akkor ne fogadjon be női fogvatartottakat. Mivel a női fogvatartottak esetében előzetes letartóztatás vagy szabálysértési őrizet-elzárás hatálya alatt állókról van szó, az elhelyezésük rövidtávon, rendőrségi fogdán is megoldható, nagyobb időtartam esetén pedig a női fogvatartottak elhelyezését jogszabályszerűen biztosító intézetbe szállíthatók.

A BVOP írásos válaszában arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy a női fogvatartottakkal kapcsolatos javaslat kivihetetlen, mivel a fogvatartottak tartózkodási helyét a bíróságok jelölik ki, s az intézetnek nincs mérlegelési lehetősége a befogadás tekintetében.

A Bizottság egyetért azzal, hogy az intézetnek nincs mérlegelési lehetősége a befogadás tárgyában, azzal azonban nem, hogy a BVOP sem tudna tenni valamit a probléma megoldása érdekében. Ugyanis a 6/1996. (VII. 12.) IM 31. §-a alapján a BVOP illetékes egysége jelöli ki a végrehajtást foganatosító intézetet, s nem a bíróság. Így normatív akadálya nincs a máshol történő elhelyezésnek.

A szabad levegőn tartózkodással kapcsolatban nem hallottunk panaszt, jogszabályi minimum, vagyis 1 óra biztosított. Érkezett azonban panasz arra, hogy az őrök már a séta előtt felhívják a fogvatartott figyelmét „a maguk helyében nem mennék le” megjegyzéssel, így van olyan elítélt, aki másfél év alatt 3 alkalommal ment le sétára.

A parancsnoki válasz e tárgyban a következőket tartalmazza: „Ellenőrzéseink nem támasztották eddig azt alá, hogy lenne olyan fogvatartott aki, nem élhetne azzal a jogával, miszerint 1 óra szabadlevegőn tartózkodás biztosításának lehetőségét írja elő a törvény. A fogvatartottak többségében élnek is ezzel a jogukkal és igénybe is veszik ezt a járandóságukat.

A fogvatartottaknak mindig írásban kell nyilatkozni, hogy ha nem kívánja igénybe venni a séta idejét, még akkor is, ha idő előtt fel kíván menni a körletre.

A fent leírtakat figyelembe véve nagyobb figyelmet fordítunk a szabadlevegőn tartózkodás biztosítására annak érdekében, hogy a fogvatartottakat ne érhesse semmilyen hátrány a szabadlevegőn tartózkodás biztosításával kapcsolatosan.”

A megfigyelők a jelentésben foglaltakat konkrét fogvatartotti panasz alapján rögzítették. Örvendetes, ha nagyobb figyelmet fordít az intézet a jövőben a séta biztosítására, a megfigyelők a következő látogatás alkalmával ezt ellenőrizni fogják.

A séta lebonyolítására két helyiség áll rendelkezésre, amely párhuzamos, elkülönített sétát tesz lehetővé. A két séta udvar egymástól drótkerítéssel van leválasztva a nagyobbik 12X12 méter, a kisebbik 8X2 méter kb. a megfigyelők mérése/beclsése szerint.

A sétaudvarra való beosztás mindig változóan történik. A kisebbik udvaron egy nagyon rossz állapotú pad volt elhelyezve, míg a nagyobbikon szintén egy pad volt az udvar bejáratánál, amit állítólag aztán a fogvatartottak helyezhetnek el. Azért állítólag, mert érkezett olyan panasz is, hogy nincs pad a séta udvaron. Ugyancsak sok panasz érkezett a sportolási lehetőségek hiányára, így bár két nagyon rossz állapotú kosárlabda palánk van az udvarokon, kosárlabdát nem kapnak hozzá. A parancsnok úr tájékoztatása szerint ennek anyagi oka van, mivel a fogvatartottak túl hamar tönkre teszik a labdákat. Ugyancsak panasz érkezett arra is, hogy az intézet területétől a korábbi focipálya leválasztásra került, így a focira való lehetőség megszűnt, ennek indokaként a vezetőségtől azt a választ kaptuk, hogy egyrészt zavarta a szomszédos épületszárnyban dolgozó bíróságot, másrészt nem biztonságos, mivel a pálya talaja túlságosan egyenetlen és rossz minőségű anyagból van. Kérdésünkre, hogy miért nem próbálják költségvetési munkából a pályát máshol kialakítani, vagy a régin változtatni, az anyagi háttér hiánya volt a válasz.

A parancsnok válasza szerint a szabadlevegőn tartózkodás alatt a kosárlabda hiány csak addig áll fenn, amíg a nevelő újakat nem tud vásárolni.

A megfigyelők számára nem egyértelmű, hogy milyen időtartamot jelent az "amíg a nevelő újakat nem tud vásárolni", a látogatásunk alkalmával ugyanis általános panasz volt a kosárlabda hiánya, mint régóta fennálló hiány.

Fürdés, vízminőség

A fürdés a házirend mellékletét képező fürdési rend alapján történik. A dolgozók naponta, a többi fogvatartott hetente 2 alkalommal zuhanyozhat, nők és fiatalok naponta, egészségügyi indok esetén minden nap. Fürdésre hatosával mehetnek a fogvatartottak, a fürdés ideje 10 perc.

A zárkákban melegvízellátás sehol sincsen, hidegvíz azonban igen. A fogvatartottak rendhagyó módon minden nap ebéd és vacsora előtt követően személyenként 5 liter meleg vizet kapnak, mosogatósi, mosási, mosakodási céllal.

Ennek ellenére sok panasz érkezett, mivel a víz a szétosztás lassúsága miatt kihűl, mire a fogvatartottakhoz ér, és mivel az áramellátás nem egész napos a zárkákban így melegíteni se tudnak a vízen.

A zárkán belüli fürdés lehetősége tekintettel a rendelkezésre álló kicsiny lavórra és a helyhiányra rendkívül korlátozott.

A látogatásunkkor tapasztalt rendkívüli hőségben valamennyi fogvatartott panaszolta, hogy túl kevés ilyen körülmények között a heti két fürdés. A megfigyelők ezzel teljes mértékben egyetértenek, mind egészségügyi, mind higiéniai okokból szükségesnek tartanak a rendkívüli körülmények fennálltaig legalább még egy fürdés beiktatását. A parancsnok úr tájékoztatása szerint erre azonban anyagi okokból semmilyen körülmények között nincs lehetőség. A megfigyelők nem rendelkeznek pontos adatokkal arra vonatkozóan, hogy százalékosan mekkora arányú költségemelkedést idézne elő az egy plusz fürdési lehetőség biztosítása, azonban azt gondolják, hogy erre a célra első helyen szükséges áldozni a nyári időszakban.

A dolgozók közül a szakácsok, külön a részükre a konyha mellett elkülönített helyiségben fürödnek, ahol egy zuhany található.

Étkezés és kiétkezés

Étkezés

Az intézet biztosítja a napi háromszori étkezést, és – az étlap tanúsága szerint - lehetőség van diétás/kímélő, vegetáriánus és muzulmán menü igénybe vételére.

Néhány megkérdezett fogvatartott kifogásolta a biztosított élelmezés minőségét, mennyiségét, illetve egyoldalúságát, a friss gyümölcs és zöldség hiányára vonatkozó panasz egyöntetű volt. Az étel minőségével kapcsolatosan azonban hallottunk olyan véleményt is, hogy az megfelelő, illetve jobb, mint más intézetben, amit a megfigyelők által a konyhán látottak is alátámasztanak.

Kiétkezés

A kiétkezés igénybevételére kéthetente van lehetőség. A megfigyelőket rendkívül meglepte, hogy az intézet a kiétkeztetést biztosító céggel kötött szerződés mellékleteként nem rögzített az árakat. A parancsnok úr tájékoztatása szerint kiétkeztetéskor lehetősége van azt ellenőrizni. A fogvatartottak a normál bolti ár +10%-ról számoltak be, főleg a benti hiánycikkeket, a zöldséget-gyümölcsöt-, kávékat drágállták.

A fogvatartottak romlandó élelmiszerének tárolására szintenként egy-egy hűtő áll rendelkezésre, a felügyelő személyzet irodája mellett.

A parancsnok az írásos válaszában közölte, hogy a kiétkezés árait nem a multinacionális cégek áraival, hanem a hasonló méretű kisebb üzletek áraival kell összevetni, ott megállják a helyüket. Az itteni forgalom nem képvisel akkora értéket, hogy azért egy bevásárlóközpont áraiért is érdemes lenne itt árusítani.

A megfigyelők egyetértenek a parancsnok úr észrevételével. Azt a módszert, azonban, hogy a termékek ára nem a szerződés mellékleteként, fix árként van rögzítve, hanem csak a kiétkezések alkalmával esetlegesen ellenőrizhetők az árak, a megfigyelők nem tartják elfogadhatónak.

Orvosi ellátás

(a részletes orvosi véleményt lásd a jelentés végén)

Az orvosi ellátással kapcsolatban a fogászati ellátásról, az orvos bánásmódjáról és az egészségügyi jellegű kérelmek- túlnyomó többségben egészségügyi fürdés- hosszadalmas elbírálásáról érkezett panasz. A gyógyszer ellátás folyamatos és megfelelő, általános fájdalomcsillapító gyógyszereket éjszaka is kaphatnak a felügyelettől. A civil szakrendelések igénybe vételére is van lehetőség.

Munkavégzés

Munkavégzésre kizárólag az elítéltek részére van lehetőség, akik közül 6 fő szerződéses munkaviszonyban dolgozik az intézet területén kívül felügyelet nélkül (ők EVSZ-esek), míg a többi elítélt költségvetési munkaként létfenntartó, élelmezési karbantartási munkát végez.

A parancsnok elmondta, hogy a jogszabályi változások eredményeképpen (április elsejétől a védő és a fogvatartott is kérheti a szabadságvesztés fokozatának megváltoztatását és az EVSZ alkalmazását) lett 10 fogház fokozatú elítélt az intézetben, akik maguk kérelmezték az átminősítésüket. Az intézet csak egy fő kérelmét támogatta értékelő véleményében, ennek ellenére a bíróság 9 esetben a bíróság a fokozat megváltoztatásáról rendelkezett. Ez azzal a problémával járhat a parancsnok tájékoztatása szerint, hogy a külső munkahelyen nem lesz elegendő ember, aki az intézet által szerződésben vállalt temetőtisztítási munkákat ellássa, ugyanis az új fokozatban ezek a személyek hamarabb kerülhetnek feltételesan szabadlábra.

Az intézet főként szakképzettséggel rendelkező elítéltet vesz ki munkára, sőt az intézetbe történő áthelyezés elbírálásakor is lényeges szempont, hogy van-e, és milyen szakképzettsége van az elítéltnak. Gyakran adott munkára keresnek adott szakképzettségű elítéltet.

A bérezés a jogszabályi minimummal megegyező, illetve azt meghaladja.

Belső munkaügyi ellenőrzés van, a parancsnok úr személyesen is ellenőrzi a munka körülményeket.

Terápiás munkára az intézetben nincs lehetőség.

Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok, információk

Történt-e rendkívüli haláleset az elmúlt évben? Ha igen, mi volt a vizsgálat eredménye?

Rendkívüli haláleset nem volt az elmúlt évben, a dühögő zárkában volt egy haláleset évekkal ezelőtt, ennek következtében szereltek be (egyébként az országban mindenütt) tűzoltó rendszert.

A fogvatartottak és a személyzet által egymás, a személyzet által a fogvatartott és a fogvatartott által a személyzet sérelmére elkövetett bűncselekmények száma, típusai, az eljárások eredményei?

A parancsnok úr tájékoztatása szerint kizárólag fogvatartott és fogvatartott közötti bűncselekmény történt az elmúlt évben (kényszerítés miatt), ezen eljárások bizonyíthatóság hiányában megszűntek.

Kényszerítő eszközök használata

Az elmúlt évben nem került sor kényszerítő eszköz alkalmazására. Az idei évben azonban egy alkalommal már sor került testi kényszer és bilincs alkalmazására egy bírósági tárgyalás való előállítás során. Az intézet kapott elektromos sokkolókat, illetve egy elektromos övet is, azonban azok kiosztásra nem kerültek.

Mivel az elektromos sokkolóval és az elektromos övvel a megfigyelők nem találkoztak, ezért kívánatos tartanánk írásos tájékoztatást kapni arról, hogy ezen eszközök használatára milyen belső írások vonatkoznak.

Fenyítések, jutalmazás

A fenyítések gyakoriságával kapcsolatban megtudtuk, hogy 11 esetben került sor magánelzárásra, ami 26 %-a volt a kiszabott fegyelmi intézkedéseknek. Az elzárás végrehajtás előtt orvos állapítja meg, hogy egészségügyi szempontból alkalmas-e fogvatartott a büntetés letöltésére. Ha ideiglenesen alkalmatlannak minősül az illető, akkor elhalasztják a büntetés végrehajtását, ha véglegesen alkalmatlan, akkor nem hajtják végre.

A magánelzárás fenyítésüket töltőknek lehetőségük van 1 órát szabad levegőn tartózkodni elkülönítve.

A különleges biztonsági zárka alkalmazása a jogszabályi előírásoknak megfelelően történik, sőt a helyiség speciális biztonsági berendezésekkel van felszerelve.

A jutalmazási gyakorlattal kapcsolatban sokan sérelmezték, hogy nem kapnak eltávozásra lehetőséget, csak dicséretet. A vezetőség elmondta ezzel kapcsolatban, hogy az intézet elhagyásával járó jutalom kiérdemléséhez több feltétel is szükséges, amit együttesen mérlegelnek. Így ha valaki nem „bevonulós”, azaz a büntetés letöltésére akár önhibáján kívül nem jelentkezett időben, az már adott esetben kizáró ok lehet, csakúgy, mint, hogyha az elítéltnak több lakcíme is van.

Az intézetben azonban 7 személy EVSZ-ben részesül, ők minden jogszabályban előírt, sőt azon túlmenő kedvezményeket is megkapnak. Egy fogvatartott jelenleg országos parancsnoki engedéllyel 30 napos eltávozáson van családi okok miatt.

A parancsnok válasza értelmében Jutalmazásra a személyi állomány tagja, saját elhatározásából tehet javaslatot, jutalmat fogvatartott alanyi jogon nem kérhet. Jogszabályban előírt, sőt azon túlmenő kedvezményeket még az EVSZ-es elítélt sem kaphatnak.

A megfigyelőkhöz éppen a fentiek miatt érkezett panasz, a fogvatartottak szerint ugyanis a személyi állomány indokolatlanul kevés jutalomra tesz javaslatot. Sok fogvatartott panaszolta, hogy bár kiváló magaviseletű, több dicséretet is kapott, rendezettek a családi körülményei, még sem részesült még eltávozás jutalomban. A látogatás során a megfigyelők számára sem vált teljesen egyértelművé, hogy ki és mi alapján, milyen feltételek teljesítését követően kaphat eltávozás jutalmat. Az EVSZ-es elítélteket megillető jogok gyakorlásáról a parancsnok úr tájékoztatta a megfigyelőket.

Kapcsolat a külvilággal, védővel

1. Látogatás

Látogatásra havi egy alkalommal van lehetőség, az időtartama 1 óra, két felnőtt és két gyermek látogató jöhet. A látogatás során asztali beszélőre kerül sor, fizikai kontaktusra van lehetőség, azonban ételt fogyasztani ennek alkalmával nem lehet. A beszélő alkalmával hozhat a kapcsolattartó csomagot. A beszélő céljára két külön helyiség is szolgálhat, egy nagyobb kultúrterem és egy biztonsági beszélő fülke, melyekben technikai eszközzel (kamerával) figyelemmel kísérik a beszélőt. Az ügyvédi beszélőre is sor kerülhet a kultúrteremben.

2. Csomag fogadása

Havi két élelmiszer csomagot, egy tisztasági csomagot, és egy tanszercsomagot kaphatnak a fogvatartottak. Ezen kívül létezik külön húsvéti-karácsonyi csomag, amikben az ünnepi specifikus ételeket is beengedik.

3. Telefon

A BVFon rendszer bevezetésre került az intézetben is. Az első szinten 2 telefonkészülék van, a második szinten pedig 1 készülék. Telefonálásra hetente 4X10 perc időtartamban van lehetőség, ügyvédet korlátlanul lehet hívni.

Az előzetes letartóztatás hatálya alatt állók hétvége nem telefonálhatnak, de cserébe kérhetnek rendkívüli beszélőt.

Többen jelezték, hogy a telefonálás díjszabása túlságosan magas, ugyanis csúcsidőszakban a mobil készülék hívása 110,- Ft-ba kerül percenként, és mivel a csúcsidőszak 18 óráig tart, viszont 18 óra után a házirend szerint nem lehet telefonálni, a gyakorlatban ez a díjszabás állandó.

Problémát okoz az is, hogy az intézetben sok szállítás alatt álló fogvatartott van, akik az „anya intézetükben” kiállított kártyát nem tudják ebben az intézetben használni és mire a letéti pénzük átküldésre kerül, már visszaszállítják őket. Ennek oka, hogy a BVFON rendszer egységesítésére még nem került sor, így az egyes kártyákat, csak az adott intézetben használhatják a fogvatartottak. Az intézet vezetősége erre a problémára külön felhívta a figyelmünket.

4. Levelezés

A jogszabályi előírásoknak megfelelően történi, ilyen irányú panasz nem érkezett.

5. Védővel való kapcsolattartás

A telefonos kapcsolattartás ugyanúgy a BVFon-rendszeren keresztül történik, úgy, hogy az ellenőrzés lehetőségét a rendszer automatikusan letiltja.

Ügyvédi beszélő céljából egy helyiség áll rendelkezésre, de az ügyvéd használhatja a biztonsági beszélőt és a kultúrtermet is. A megfigyelők azonban azt tapasztalták, hogy az ügyvédi beszélő helyiségén is szerepel a technikai eszközzel megfigyelt felirat.

A parancsnok tájékoztatása szerint csak a biztonsági beszélő megfigyelt technikai eszközzel, ha az ügyvédi beszélő ott történik, a megfigyelő berendezést a felügyelő kikapcsolja.

Művelődés, szórakozás, oktatás, vallásgyakorlás, sport

A művelődési, oktatási, képzési lehetőségek meglehetősen korlátozottak. Az intézetben nincs sem általános iskolai, sem középfokú vagy felsőfokú oktatás. Ha a fogvatartott oktatás iránti kérelmet terjeszt elő, elszállítják ebből az intézetből, bár elvileg felsőfokú képzésre történő kiszállításra lenne lehetőség. Lehetőség van a könyvtár és a konditerem használatára, a könyvtárat bárki használhatja, a konditermet pedig orvosi vélemény alapján. Számítástechnikai tanfolyamon szervezett formában, tréning keretében lehet résztvenni, így 10 fő már vizsgát tett, 10 fő pedig most kezdi majd a tanfolyamot. Az intézetben folyik AVP tréning is.

Önkéntes nyelvi képzésen való részvételre van lehetőség.

A zárkában van a bv által biztosított televízió, bőséges csatorna kiosztással. Tekintettel a labdarúgó bajnokságra a parancsnok meghosszabbította a tv nézés idejét, a fogvatartottak a késő esti meccseket is megnézhetik.

Ami a vallásgyakorlást illeti, az intézetnek van főállású, közalkalmazott lelkésze, az egyházi rendezvényeken való részvétel nem korlátozott.

Reszocializáció, utógondozás

A pártfogó felügyelő rendszeresen, minden hónap első csütörtökén keresi fel az intézetet. A nevelők tájékoztatása szerint az intézet hatékonyan együtt működik a Menhely Alapítvánnyal, amely együttműködés eredményeként a szabaduló fogvatartottak 30 napig a szállón aludhatnak és munkát is keresnek számukra. A felkészülésben 66 fő vesz részt, a közel múltban szabadult 23 főből jelenleg 12 már dolgozik.

Külső kontroll formái

A bv. ügyész kéthetente végez ellenőrzést, a külképviseletek az állampolgáraik igényei szerint tesznek látogatást az intézetben. Együttműködési megállapodás alapján az intézetben megfordul a Zala Megyei Népfőiskolai Egyesület, a Zala Boldogasszony alapítvány, az Örömhír Baptista Gyülekezet, a Jehova Tanúi Egyház, a Győri Evangéliumi Gyülekezet.

Egyedi, fogvatartással összefüggő panaszok, meghallgatási kérelmek

A panaszok ismertetése előtt szükségesnek érezzük megjegyezni, hogy több meghallgatást kérő elmondta a Bizottság képviselőinek, hogy a körülményekhez képest jól érzi magát az intézetben, más helyekhez képest megfelelőek a körülmények. Ezeket részletesen nem közöljük, csakúgy, mint azon meghallgatások tartalmát, melyek során a fogvatartottak a büntetőüggyel kapcsolatban kértek volna felvilágosítást, ugyanis nem tartozott a megfigyelők feladatába az egyedi ügyekben való tanácsadás. Ilyen esetekben arra kértük a fogvatartottakat (kivéve, ha egy mondatban lehetett adni tanácsot egyetlen egyszerű kérdésre), hogy írjanak a Helsinki Bizottságnak, ha úgy vélik, a tanácsunk segíthet számukra.

Csak azok nevét foglaljuk a jelentésbe, akik erre kifejezetten kértek bennünket, vagy kérdésre engedélyt adtak rá.

A fogvatartottak közül a nevelők előzetes tájékoztatása alapján 8 személy jelentkezett személyes meghallgatásra, majd ott létünk második napján további 9 fő jelentkezett:

B. Sz.: A fogvatartottnak a büntető-eljárással kapcsolatos kérdése volt, de elmondta fogvatartás körülményeiről is a véleményét.

Elmondása szerint nagyon emberséges mindenki, kedves az őrszemélyzet, főleg a Veszprémi Bv Intézethez képest, ahol hetente volt incidens. Állítása szerint eddig minden kérelmének helyt adott a bv intézet parancsnoka, így megkapja a vegetáriánus étrend szerinti napi menüt is, sőt „ilyen enni való nincs sehol”. Dicsérte a kérelmek elbírálásának rendjét, mi szerint, ami belefér a keretbe az mind engedélyezésre került az ő tapasztalati alapján.

K. B.: Büntető-eljárással kapcsolatos kérdése volt. A fogvatartással kapcsolatban csak egy kérése volt, a több sportolási lehetőség érdekében, szeretné, ha az intézet régi focipályáját ismét használhatná a fogvatartottak.

K. Á.: Egészségügyi problémája volt. A fogvatartásról, annyit nyilatkozik, hogy a Tököli kezelése során részére felírt gyógyszert naponta háromszor, biztosítja részére az ápoló.

I. Z.: Konkrét kéréssel fordult hozzánk, szeretne kisebb létszámú zárkába, kerülné, jelenleg ugyanis egy 12 fős zárkában 10 fővel van együtt és idegi problémái miatt nem bírja a társaságot. Elmondása szerint a jelenlegi egyik zárkatársával, B. S-sel szeretne egy két személyes zárkába kerülni, mondván a társa is ilyen típusú ember, mint ő, nyugalmat szeretnének.

A parancsnok úr írásos tájékoztatása szerint minden második fogvatartottnak vannak idegi problémái a zsúfoltság miatt. Amennyiben lehetséges, a nevelők a fogvatartottak elhelyezési kívánságait figyelembe veszik.

A fogvatartott panaszát már a látogatásunk alkalmával személyesen előterjesztettük a parancsnok úrnak, aki azt ígérte utána néz, van-e lehetőség a fogvatartott külön elhelyezésére. Visszajelzés nem érkezett a megfigyelőkhöz.

X. személy

Egészségügyi problémája volt, ami miatt szeretne plusz fürdési lehetőséghez jutni. A fogászatra nehéz kijutni, hónap elején jelentkezik, és hónap végén jut ki a civil fogorvoshoz, ahol elmondása szerint csak húznak, nagyon gyenge az ellátás, fogmegtartó kezelés nincsen. Panaszkodott az őrszemélyzetre, akik kiabálnak, beszólnak a fogvatartottnak, kiprovokálják a zárkán belüli feszültséget.

A parancsnok válaszában kifejtette, hogy a heti kétszeri melegvizet zuhanyozást kevesellte a panaszos, illetve a fogászati ellátásra panaszkodott. Az intézet orvosa abban az esetben ad naponkénti fürdésre engedélyt, ha azt a fogvatartott egészségi állapota indokolja /cukorbetegség, bőrbetegség/.

A fogvatartottak részére a fogorvosi ellátást szerződéses orvos végzi, aki foghúzáson kívül fogmegtartó kezelést is végez. A fogmegtartó kezeléseket esetében időpontot kell kérni, ami általában 1-2 hét. Sürgős esetben a fogvatartottakat soron kívül kiszállítják fogászati ellátásra.

A fogorvosi ellátásra általánosan érkezett panasz a fogvatartottaktól. Részletesebb véleményünket a fogászati ellátással és az egészségügyi fürdéssel kapcsolatban a külön orvosi vélemény tartalmazza.

K. Z.:

kérdéseket tett fel, melyeket a megfigyelők a parancsnoknak továbbítottak:

- Miért nem kaphat eltávozásos jutalmat?-, a válasz az volt egyébként, hogy azért, mert 5 folyamatban lévő ügye van
- Szeretné, ha a tátika a meleg miatt folyamatosan nyitva maradna - válasz nyitva van csak váltakozva a két oldal.
- A dolgozós zárkában dohányzó nem dohányzó miért van együtt- válasz nem tudják máshogy elhelyezni, szervezési gondot okozna. Ez utóbbi válasz természetesen nem kielégítő, dohányzó fogvatartottat nem dohányzóval nem lehetséges jogszerűen együtt elhelyezni.

A folyamatban lévő ügyében előzetes letartóztatásban van, tehát az intézetet jutalomból nem hagyhatná el. Az eltávozás jutalom engedélyezése parancsnoki hatáskör, ha nem érkezik elé ilyen típusú jutalmazási javaslat, nem is tudja engedélyezni.

A fogvatartott nem tájékoztatta a megfigyelőket a folyamatban lévő ügyeiről, így természetesen a panasz megalapozatlan.

Dolgozós zárkában dohányzó és nem dohányzó elítélt együttes elhelyezésének megszüntetésére a nevelők utasítást kaptak.

A megfigyelők véleménye szerint örvendetes a súlyosan jogszabálysértő elhelyezés megszüntetése.

Y. személy

Villanyszerelőként a dolgozó zárkában van elhelyezve, és műhely munkára van beosztva, a levonásokkal együtt összesen 14. 000 Ft-ot keres.

Ő is kifogásolta, hogy a dolgozókat mind egy zárkába teszik attól függetlenül, hogy dohányzók vagy nemdohányzók, így jelenleg a 7 fő dolgozóból 4 nem dohányzó 3 dohányzóval van össze zárva.

A tátikán keresztül való etetést sem találja megfelelőnek „úgy etetnek minket, mint a malacokat”. Elmondása szerint a munkájáért sok dicséretet kapott, videó felelős is lehetett, így abban bízott, hogy részesül kimaradás jutalomban. Állítása szerint egyszer felvett egy nem engedélyezett filmet videóra, amit aztán másnap délután lejátszott és ezért feddést kapott. Úgy érzi ezért nem részesült kimaradás jutalomban. Elmondja ugyanakkor azt is, hogy az évi 12 beszélő mellé 4-5 jutalombeszélőt tud összeszedni, bár az őnök a beszélő alkalmával csúnyán beszélnek a fogvatartottakkal a rokonság előtt.

A bv. intézetben töltött másfél év alatt 3 alkalommal volt lent sétálni mivel, az őnök már a séta előtt figyelmeztetik őket mondván „a maguk helyében nem mennék le sétára”.

A fürdés a dolgozós napokon van csak, így hétvégén ők sem fürödhetnek. Az enivalóra véleménye szerint nem lehet panasz.

Kifogásolja, hogy kapcsolattartónak nem engedélyezik azt, aki korábban a bv intézetből szabadult.

Elismerte azonban, hogy mentalitástól függ a fogvatartottak és a személyi állomány kapcsolata, alapvetően azonban védik a fogvatartottak jogait is.

A BVFon rendszer szerinte szabad rablás, illetve a kiétkezés is drága a bolti ár +10%.

Szeretné, ha a nagy melegre való tekintettel a tátika folyamatosan nyitva lehetne.

Elmondja, hogy befogadáskor volt orvosi vizsgálaton, és azóta is mindig megfelelően ellátják, a dolgozók egészségügyi ellátása megfelelő, minden hónapban van munkavédelmi oktatás.

A munka után járó szabadságát kiveheti egy úgy nevezett szabadságos zárkában, ahol állandóan van áram, így lehet folyamatosan Tv-t nézni.

A parancsnok válaszában közölte, hogy a kimaradás engedélyezése szintén parancsnoki hatáskör, melyet az elé érkezett javaslat alapján bírál el. Ilyen irányú javaslat hiányában nincs mit engedélyezzen a parancsnok. Belső utasítás alapján az országos gyakorlat egységes, elítélteknek szabadult fogvatartottakkal kapcsolattartást nem engedélyezünk.

A megfigyelők számára nem vált egyértelművé, hogy milyen feltételek teljesítése esetén részesülhetnek a fogvatartottak kimaradás jutalmában. A konkrét esetben a fogvatartott épp azt kifogásolta, hogy több dicsérete van, jó a magaviselete, rendezettek a körülményei még sem kap kimaradás jutalmat. Szükséges lenne a fogvatartottak tájékoztatása a jutalmazás jogszabályban előírt feltételeiről és a konkrét intézeti gyakorlatról.

Az országos parancsnok írásos válaszában közölte, hogy nincs tudomása olyan egységes országos gyakorlatról, amely tiltaná az elítéltek a szabadult fogvatartottal való kapcsolattartást, erre vonatkozóan belső utasítás sem létezik, így az erre való hivatkozás nem felel meg az előírásoknak, amire a országos parancsnok felhívta az intézet parancsnokának figyelmét.

Z. személy

Kömműves, hidegburkoló a szakmája, kérte és két hét után már dolgozhatott is, tele van dicséretekkel, részt vesz a közösségi életben, 1 hónapot volt szabadságon, de nem kapott eltávozos jutalmat, így sem a gyermek születésekor, sem az apósa temetésére nem mehetett ki, 5 Bf-et utasítottak már el. Kért parancsnoki beszélőt, ahol azt a tájékoztatást kapta, hogy azért nem kaphat eltávozos jutalmat, mert nem bevonulós, ő azonban azt mondja, hogy nem kapta meg a behívóját, sikerült elérnie, hogy utána nézzenek ténylegesen ki küldték –e neki a behívót. Szeretné a bent tanúsított magatartásával és a munkájával elérni, hogy eltávozos jutalmat kapjon.

Jó lenne, ha többször tudnának fürödni, 2004-ben kérte, de csak most 5-6 hónapja engedélyzték neki az egészségügyi fürdést, több fajta bőrbetegségben szenved, részben az intézeti takarótól. 2 havonta jár ki egyébként az orvoshoz szakrendelésre, úgy operálták meg, hogy rajta volt a bilincs, ha kéri, hogy vigyék ki szakorvoshoz, civilhez nem viszik ki. 3X4 kérte, hogy nézze meg az orvos, nem nézte meg, befulladt, mentőt kellett kihívni hozzá.

A parancsnok válaszában közölte, hogy a fogvatartott arról panaszkodott, hogy civil szakorvoshoz nem viszik ki. Több alkalommal kérte, nézze meg az orvos, nem nézte meg, befulladt, mentőt kellett hívni hozzá. Minden orvosi ellátásra szoruló személyt az intézet orvosa panaszainak megfelelően megvizsgál. Hétköznap minden nap van orvosi rendelés, amire az aznap jelentkező fogvatartottakat előállítják. Ügyeleti időben sürgősségi ellátás történik. A fogvatartott állapotától függően ügyeletes orvost, vagy a mentőszolgálatot hívjuk ki. A beteg fogvatartottakat, amennyiben az orvos indokoltnak tartja a Zala megyei Kórház szakrendeléseire utalja.

Az egészségügyi panasz vonatkozásában a megfigyelők véleményét a külön orvosi jelentés tartalmazza. A jelentés a konkrét panasz alapján készült.

V. személy:

Büntetőeljárás kérdése van, de a fogvatartás körülményeiről is nyilatkozik.

10 órától 9 rossz, ok nélkül belekötnek az emberbe, bántalmazás nincsen, de rászállnak valakire és betesznek neki, orvosi pappírja van, hogy nem lehet elzárni egyedül, először az orvos az ő elmondása alapján nem hitte ezt el neki, de beszerezték az iratokat és aztán többszemélyes zárkába tették.

Panaszolja, hogy a heti két fürdés nem elég, nem meleg a víz, amit kapnak, miért nincs a zárkában melegvíz, nem jó, hogy időhöz vannak kötve, elmondása szerint 6:30-7:45, és 13:00-23:45 között van általában áram, a köztes időben így egész délelőtt nincsen, ezért egy kávé sem tudnak főzni.

Hétvégén is ez van, de szoktak néha videó filmeket játszani 1-1-et délelőtt és délután.

Kifogásolta azt is, hogy bent lévő hozzátartozónak nem adhat a csomagjából, ennek lehetőségét felvetettük, a vezetőség elképzelhetőnek találta egy, a csomag befogadásakor történő osztozkodást, előzetes kérelem alapján.

A parancsnok válaszában közölte, hogy a nevezett fogvatartott arról panaszkodott, hogy az orvos nem hitte el neki, hogy papírja van arról, hogy nem lehet egyedül. Nem heveny betegségek esetén, ha a fogvatartott eü. dokumentációval nem rendelkezik, az orvosi leleteket bekéretik. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor az orvos szakellátásra irányítja a fogvatartottat.

A fogvatartott elmondása megegyezik a parancsnok úr tájékoztatásával.

B. I.

Kivívták az egyenjogúságot a nők a bv-ben, nincs férfi-nő csak ember és ez nem jó, mert vele nő létére nagyon csúnyán beszél a felügyelet, a problémát a parancsnokkal megbeszélte, külön női részleg nagyon jó lenne, nem jó érzés annyi férfi után fürödni.

S. L.

Átmenetileg van itt, Sopronkőhidáról szállították át.

1. Élelmezésre panaszodik: gyümölcs legfeljebb az almával egyenlő, illetve az adagok mennyisége nem kielégítő, a feleslegben maradtat pedig moslékként használják fel (korrupcióra gyanakszik). Fogyott, mióta itt van (megjegyzendő a fogvatartott mintegy 130 kg és 190 cm), 5 hét előzetes alatt 10 kg-t elmondása szerint
2. Muzulmán étrendet fogyaszt, ami hús tekintetében kizárólag pulykahúst jelent.
3. Meglátása szerint rasszizmus van, a romákat hamar elszállítják, az orvosi ellátás roma zárkatársával diszkriminatív jellegű megjegyzésekkel tarkított.
4. Felügyelet szemtelen, sértő.
5. Hipisét (zárkaellenőrzését) direkt a tárgyaláson való távolléte alatt foganatosítottak, mivel ő kiáll a jogaiért és személyes tárgyait szándékosan távollétében ellenőrizték.
6. Nevelőhöz csak lassan lehet eljutni, az adminisztráció lassú, túl bürokratikus.
7. Telefonálásra Sopronkőhidán (és állítólag mindenhol máshol) alkalmas kártyáját az itteni rendszerben nem tudja használni, a helyi rendszer zárt.
 - a. Többi fogvatartott szerint a kártyára indokolatlan hosszú ideig, kb. 2 hétig kell várni, de volt itt egy Sz. nevű zalaegerszegi ex-ügyvéd, aki 2 nap alatt kapta meg.
 - ii. A reggeliben LIRA sütőmargarin volt – aggályos, egészségre veszélyes lehet.

A parancsnok válaszában közölte, hogy elszállításkor elítélt van, nem magyar vagy roma. Állításával bűncselekmény elkövetésével vádol. Nevelőhöz jelentkezni kell, soron kívül is foglalkoznak a felmerülő problémákkal. Az adminisztráció jogszabályokban és intézkedésekben meghatározottak szerint folyik. A helyi intézkedés szerint a szerdáig kiadott telefonkártya kérelmeket legkésőbb pénteken délig el kell készíteni, tehát maximum 1 hét a várakozási idő. A kialakult nagy igény ellenére ennyi időt nem kell várni, a kártyákat a kérelem kiadását követően elkészítik. Az élelmezéshez nem elsősorban sütő margarint, hanem „kocka” margarint biztosítanak, mivel a csészés kiszerezésben nem lehetne higiénikusan adagolni. A most zajló közbeszerzési eljárás kiírásánál erre külön figyelmet fordítunk, hogy „sütő” margarin ne is szerepelhessen a pályázatokban.

A jelentés a fogvatartott konkrét panasz alapján készült. Az adminisztráció bürokratikussága sajnálatos módon általános probléma. A telefonkártya kiállítása szintén általános probléma, különös tekintettel a szállítás alatt álló fogvatartottak esetében. Az örvendetes, ha nagyobb figyelmet fordítanak a jövőben az élelmezésre, azonban érthetetlen, hogy kerülhet közvetlen felhasználás céljából kiosztásra sütőmargarin.

L. Gy.

2 és fél éve van itt, az intézetben kapott lábgombát és azóta nem múlt el.

Lengyel állampolgár

(27-én szabadul elmondása szerint) – nem ismeri a jogait, írásbeli tájékoztatót nem kapott (angolt sem – angolul és oroszul is beszél). Nevelőnek jeleztem, aki elmondása szerint átadott ilyen anyagot – a könyvtárban egyébként a MHB által szerkesztett többnyelvű információs anyagok megtalálhatók

Parancsnoki válasz: „Arról panaszkodik, hogy intézetünkben kapta el a lábgombát. A fogvatartott befogadásakor már lábgombáról panaszkodott. Ezt az eü. dokumentációja is alátámasztja. Befogadása óta több alkalommal részesült helyi és belsőleg ható gyógyszeres kezelésben.”

Az egészségügyi panaszra vonatkozó véleményünket a külön orvosi vélemény tartalmazza.

ORVOSI JELENTÉS

A Magyar Helsinki Bizottság Börtönmegfigyelő Program keretében a bizottság orvos tagjaként 2006. június 21-22-én a Zalaegerszegi Büntetés Végrehajtási- Intézetben tettünk látogatást, melynek során a fogvatartottak egészségügyi ellátásáról tájékoztattam. Ennek során lehetőségem volt az intézet asszisztensnőjétől felvilágosítást kérni, a körleteket megtekinteni, valamint néhány, panasszal jelentkező fogvatartottal beszélgetni.

Az egészségügyi ellátást szerződéses jogviszonyban ellátó orvos (házi orvos, foglalkozás-egészségügyi szakorvos) ott jártunkkor külföldön tartózkodott, így a felvilágosítást az asszisztensnőtől kaptam. Az állások betöltöttek. Az asszisztensnőtől kapott felvilágosítás szerint a BV intézetben általános orvosi ellátás folyik. Az általános orvosi rendelő a szakmailag előírt „minimum feltételeknek” eleget tesz. A rendelőben EKG található, a vérminták laborvizsgálatára helyben nincs lehetőség, a vizeletvizsgálat és a vércukormérés azonban kivitelezhető. Az orvosi rendelőhöz váró helyiség nincs, a fogvatartottak a folyosón várakoznak. A rendelőhöz WC nem tartozik, ami a vizeletvizsgálat során jelenthet kellemetlenséget. A fogvatartottak fogorvosi ellátását szerződéses jogviszonyban álló fogorvos látja el, ez éves szinten kb. 60 fő ellátását jelenti.

Az intézetben minden hétköznap van rendelés, délután 1 órától „amíg beteg van”. (Hármas ünnep esetén azonban a 3. napon az asszisztens hétköznapi rend szerint dolgozik). Az intézetben 2 asszisztens dolgozik, 7-15, ill. 11-19 óráig. Amennyiben szakorvosi ellátás szükséges, arra a Zalaegerszegi Rendelőintézetben kerül sor. Amennyiben ügyeleti időben kér a fogvatartott vény nélkül egyébként is kiadható fájdalomcsillapítót, azt a felügyelő személyzettől megkapja. Az elítéltek a külön erre rendszeresített füzetben iratkozhatnak fel orvosi vizsgálatra, s még aznap, de legkésőbb másnap lejutnak az orvoshoz. A napi betegforgalom 5-10 közötti (valamint a befogadások). Amennyiben szükséges, éjszakai egészségügyi ellátást (19 órától másnap reggel 7 óráig) a városi ügyeleten történik. Az egészségügyi dokumentáció nyilvántartása kettős, részben számítógépes, részben hagyományos, karton rendszerű. A betegeknek a gyógyszerosztás naponta 3x történik. A kb. 120 fogvatartott közül 25 számít krónikus gyógyszereszedőnek. A nyugtató hatású gyógyszereket összetörve kapják a fogvatartottak. A zárkában gyógyszert csak az orvos által elrendelt gyógyszer tartási engedéllyel tarthatnak. (Pl. dolgozó, magas vérnyomás betegségben szenvedő fogvatartott heti adagját magánál tarthatja). Látogatásunkkor 1 fő inzulinra szoruló fogvatartott volt az intézetben. Ellátása zavartalan volt. (Inzulinját a fogvatartottak részére rendszeresített hűtőben, vércukor mérő készülékét pedig magánál tarthatta). Multivitamin készítmények csomagban beküldhetők, ezeket orvosi vizsgálat után (összetevők, csomagolás eredetiségének ellenőrzése) a fogvatartottnak átadják.

Az intézet 2006. évi gyógyszer költségvetése (1.330.000 HUF) vélhetően elegendő lesz.

A 2005. évben befejezett öngyilkosság nem történt, fogvatartott nem halt meg, rendkívüli haláleset nem volt. Az egészségügyi körletben, amely esetenként az elkülönítése is szolgál, 2x2 ágy van. (WC viszont nem tartozik hozzá!)

Hasonlóan a többi intézethez, a befogadásra itt is 72 órán belül kerül sor, a törvényi előírásoknak megfelelően. Éves rendszerességgel kötelező a tüdőszűrő vizsgálat. A HIV szűrés önkéntes, azonban a fogvatartottnak befogadaskor írásban kell nyilatkoznia, hogy nem kéri a szűrést. Ágynemű csere 2 hetente, törölköző csere hetente történik. Önkéntes alapon működik az influenza elleni védőoltás is. Idén ezzel a lehetőséggel 42 fogvatartott élt. Hepatitis B elleni védőoltásban sem a fogvatartottak, sem a személyzet nem részesül kötelező jelleggel. (Az egészségügyi személyzet ez alól kivételt képez, ők foglalkozásukból kifolyólag kötelezően részesülnek hepatitis B elleni védőoltásban.) Preventív jellegű egyéb szűrő vizsgálatok nem történnek. Az egészségügyi személyzet tájékoztatása alapján a fogvatartottak személyzet általi bántalmazása nem jellemző, fogvatartottak egymás közti bántalmazása időnként nem nagy számban ugyan, de előfordul. Ilyen esetekben látélet felvételére kerül sor. A dolgozó fogvatartottakon kívül naponta csak az orvosi engedéllyel rendelkezők fürödhetnek. Ezt bőrbetegség, cukorbetegség, esetleg egyéb betegség indokolhatja. A fogvatartottaknak napi 2 alkalommal fejenként 5 l meleg vizet biztosítanak.

Az intézet konyháját közegészségügyi szempontból az OP rendszeresen, évente 2x, az intézet orvosa pedig havonta ellenőrzi. (ÁNTSZ?)

Dolgozó fogvatartottak esetén munkába állás előtt munka alkalmassági vizsgálat történik.

Konyhán dolgozó fogvatartottak ételkészítés higiénés vizsgát az egészségügyi személyzet előtt tesznek. A köreleteken, konyhában és a műhelyben elsősegély láda található.

Az általános tájékozódáson kívül 2 beteg jelentkezett orvosi, további 4 fogvatartott általános panasszal.

K. Á.: 2004-ben diagnosztizálták scabieses talajon kialakult pyoderáját (egyfajta bőrgyulladás). Egészségügyi dokumentációja szerint 2005-ben és 2006. februárjában is látta bőrgyógyász, helyi kezelést (salicyl-vaselines kenőcsöt) javasolt. Fogvatartott azt nehezményezte, hogy hátát nem tudja bekenni, mert a háta közepén lévő bőrelváltozásokat nem éri el. Ennek megkönnyítésére fa lapocot (spatula) is kapott az asszisztentstől, de állítása szerint így sem éri el a problémás bőrterületet. (Vizsgálódásomkor egyébként éppen ez ügyben az ügyész is ott járt). **Vélemény:** semmi olyan anatómiai,- élettani rendellenességben nem szenved a fogvatartott, melynél fogva hátát ne tudná bekenni.

I. Z.: Nyakán 1 éve meglévő égési sérülés miatt napi fürdési engedélyt szeretne kérni. Nehezményezte továbbá, hogy naponta kell borotválkoznia és ez az égési hegek miatt nehézkes.

Vélemény: Egészségügyi dokumentációja szerint fürdési engedély kérésének nincs nyoma. Biztattam, hogy ezt az orvostól kérje. A borotválkozással kapcsolatban nem támogatom a szakáll növesztését, ugyanis ez a bőrterület tisztítását csak nehezítené, másodlagos fertőzésekre kiváló talajt jelenthetne. (A két kérése egyébként így logikailag ellentmondásos).

A parancsnok írásos válaszában közölte, hogy nevezett személy a nyakán lévő régi heges bőrelváltozás miatt szeretett volna fürdési engedélyt kérni. Nevezettet bőrgyógyász szakorvos megvizsgálta. Véleménye alapján a fogvatartott heggel gyógyult bőrelváltozása nem indokolja a napi fürdés engedélyezését.

B. T.: Kevesellte a heti 2x fürdési lehetőséget. Zsúfoltak a zárkák, 9-10-en is vannak időnként. Ezáltal a zárka levegőtlen, a „tátika” nyitása csak néhány napja történik. Kevesli az étel adagját. 18 hónapos előzetes fogvatartása alatt ügyében nem történt előrelépés. Az ügyek nagyon elhúzódnak. További lépést igénylő konkrétumot nem említett.

G.T.: Ügyével kapcsolatban kért segítséget, a Magyar Helsinki Bizottság címét megadtam.

K. F.: Étkezésében cukros diétát tart, ezzel kapcsolatban nem volt panasza. Dicsérte az emberi bánásmódot. A fürdési lehetőséget kevésnek tartja. A hőség elviselésére ventilátorok felszerelését javasolja. Több sportolási lehetőséget szeretne.

O. P.: 1 éve írt már a Magyar Helsinki Bizottságnak, választ is kapott, hogy ügyében nem áll módjukban segíteni. Olyan alapítványok címét szeretné megkapni, akik ingyen tudnának számára ügyvédet biztosítani. E ügyben ismét levelet fog írni a Magyar Helsinki Bizottságnak.

Összegezve: a Zalaegerszegi BV Intézetben nem jelent nehézséget az orvoshoz jutás, erre panasz nem érkezett. Az egészségügyi ellátással kapcsolatos komoly panasz nem érkezett. A fenti panaszok véleményem szerint nem az egészségügyi ellátással kapcsolatosak.

Általánosnak mondható probléma volt, hogy a nagy hőségben (látogatásunkkor 33 °C volt!) kevesellték a heti 2x fürdési lehetőséget. Gyakori panasz volt az étrendben a gyümölcs és zöldségfélék hiánya. A fogvatartottak többsége kifogásolta a sportolási lehetőségek hiányát.

Győr, 2006. június 26.

dr. med et jur Jelencsics Zsuzsanna

belgyógyász, endokrinológus szakorvos

Az intézetben tapasztalt problémák rövid összefoglalása

Az intézetek nagy részére jellemző problémákon túl a következő problémák tűnnek általánosnak/gyakorinak a látogatáson történt meghallgatások alapján:

1. Feltétlenül szükséges lenne az időjárási körülmények függvényében a plusz fürdés biztosítása, a megfigyelők véleménye szerint kedvezőbb lenne, ha a melegvizet flakonok kiosztása helyett hideg vízben zuhanyozhatnának a fogvatartottak és így a költségvetésnek sem okozna ez külön terhet.

A parancsnok írásos válasza szerint a további fürdetés beállítása nem csak földgáz, hanem víz- és csatornadíj emelkedéssel is járna, melynek nincs meg a költségvetési fedezete. Továbbá csak idő kérdése lenne, mikor tesznek panaszt, hogy egyes napokon csak hideg vízzel zuhanyozhatnak.

A megfigyelők véleménye szerint a plusz fürdési lehetőség biztosításának mindenképpen prioritást kell élveznie. Az ugyanis nem csak egészségügyi és higiéniai szempontok miatt fontos, hanem a fogvatartottak és a személyzeti állomány, valamint a fogvatartottak egymás közötti konfliktusainak is kiobbantó forrása lehet. Az elviselhetetlen hőség, és a levegő hiánya mindenkit ingerülté, agresszívabbá tesz, ez pedig különösen igaz az egész nap zárt ajtók mögött lévő fogvatartottakra. Az pedig, hogy a későbbiekben a hideg vizes zuhanyozásra érkeznek majd panasz, a megfigyelők véleménye szerint nem helyén való felvetés egy ilyen súlyú problémával kapcsolatban, azért sem, mert amennyiben ilyen tartalmú panasz érkezik, az nyilvánvalóan megalapozatlan lenne, így érdemi intézkedést nem igényelne.

2. Ugyanazon szinten, adott esetben ugyanazon a folyosón együtt vannak elhelyezve az elítéltek és az előzetes letartóztatás hatálya alatt állók és a különböző fokozatban lévő fogvatartottak, ami azzal a következménnyel jár, hogy a fogházas fogvatartottak számára semmivel sem kedvezőbbek az intézetben belüli mozgás lehetőségei, mint a börtönfokozatban lévők.

A parancsnok írásos válasza szerint megyei büntetés-végrehajtási intézetben (majd minden fokozatú fogvatartott el van helyezve) a klasszikus elhelyezési feltételek biztosításáról a zsúfoltság, illetve az építészeti adottságokból adódóan beszélni napjainkban nem lehet. A fogházasokkal kapcsolatban egyetlen megoldás kínálkozik, mégpedig az, hogy elszállítjuk őket fogház fokozatú elítéltek elhelyezésére szolgáló másik büntetés-végrehajtási intézetbe.

A megfigyelők szerint itt nem "klasszikus elhelyezési feltételekről", hanem jogszabályi előírásokról van szó, amelyeket be kell tartani. A parancsnok úr felvetése a megfigyelők véleményével megegyező.

Az elhelyezéssel kapcsolatban fontosnak tartjuk leszögezni, hogy az eljáró hatóságoknak a bűntársak elkülönítésre adott utasítása soha nem élvezhet elsőbbséget a fogvatartottak elhelyezésére vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel szemben.

3. Kiemelkedő fontosságú lenne, egy külön női részleg létrehozatala, ennek hiányában pedig az intézet ne fogadjon be női fogvatartottakat.

A parancsnok írásos válasza szerint külön női részleget a zsúfoltság fokozásával lehetne létrehozni, női fogvatartott befogadását pedig nem lehet megtagadni.

A megfigyelők álláspontja szerint az intézet a BVOP-tól kérelmezhetné, hogy mivel nem tudja biztosítani a női fogvatartottak elhelyezését, ne kelljen női fogvatartottakat befogadnia. Ez csökkentené a zsúfoltságot és valamelyest a költségvetési hiányt is.

4. Ugyancsak rendkívül fontos lenne, hogy a dolgozós zárkában való elhelyezésnél ne a szervezési problémák játsszák a főszerepet, hanem a jogszabályi előírásnak megfelelően dohányzót, nem dohányzóval pusztán azért, mert mind a ketten dolgoznak, ne tegyenek össze.

A parancsnok írásos válasza szerint a dohányzó és nem-dohányzó dolgozó elítéltek elkülönítésére az intézkedés megtörtént.

5. Nem ismeretes, hogy rendszeres-e az intézetben a sütőmargarin étkezési célra történő juttatása, azonban aggályos, hogy a látogatás idején ilyen étel volt felszolgálva a reggelihez.

A sütőmargarint a fentiek értelmében lehúzza az intézet az étrendből.

Az országos parancsnok közölte, hogy a sütőmargarin az egészségre veszélyes jellegére vonatkozó állítás nem igaz, mivel az bevizsgált élelmiszer, ami szabályos tárolás és szállítás esetén nem jelent veszélyt, elnevezése ellenére a sütőmargarin étkezési célú felhasználása általános.

Az intézetben a látogatás alapján megtett intézkedések

1. Dolgozós zárkában dohányzó és nem dohányzó elítélt együttes elhelyezésének megszüntetésére a nevelők utasítást kaptak.
2. A közvetlen fogyasztásra egészségügyi okból nem javasolt sütőmargarin lekerül az étrendből.